

Is een werkblad voor gemeenten en parochies die zich actief willen inzetten tegen geweld. Het verschijnt twee maal per jaar als een middenpagina in de Vredesspiraal en wordt verzorgd door de Werkgroep Kerken. Het bevat artikelen met gespreksvragen en tips voor bezinning en activiteiten. Dit om als geloofsgemeenschap midden in de wereld actief te zijn. Voor deze internationale editie worden enige eerder verschenen artikelen herplaatst. (65)
Eindredactie: Sjon Donkers

Na de gebeurtenissen van 11 september 2001 wordt vaak over de samenhang tussen de Islam en geweld gesproken. In media en veel gesprekken wordt veelal een verband gelegd tussen godsdiensten en geweld: 'Zijn het niet juist de godsdiensten geweest die aanleiding zijn geworden tot heilige oorlogen en kruis-tochten?' Zijn niet beide termen - djihad door Osama bin Laden en kruistocht door president Bush - gebruikt?

religie en geweld

door Anton Wessels

geschiedenis

Hoewel ten onrechte over een botsing van beschavingen - met name die tussen het 'christelijke' westen en het 'islamitische' oosten - gesproken wordt, is het voor 'blanken' in het Westen goed zich te herinneren in welk mate in de loop der geschiedenis door hen geweld is gebruikt. Denk aan de Indianen in Noord- en Zuid-Amerika, de slavernij en slavenhandel van zwarten. Engeland dumpte gevangenen in Australië wat tot de ondergang en de onderwerping van Aboriginals leidde. In de twintigste eeuw werden zes miljoen joden omgebracht.

Na de 11e september schreef de Secretaris Generaal van de Wereldraad van Kerken in Genève, Konrad Raiser, een brief aan Kofy Annan, secretaris generaal van de Verenigde Naties, waarin hij verwees naar de door de Wereldraad gelanceerde decade om geweld te overwinnen. Hij bekende eerlijk: 'Christenen hebben vaak bijgedragen aan de vorming van een cultuur van geweld'.

Ook zou een reeks van voorbeelden genoemd kunnen worden hoe in de

Overcome

'werken aan vrede'

naam van Allah (God) of de Islam geweld is gebruikt. Allerlei hedendaagse islamitische bewegingen roepen er toe op en/of begaan geweld zoals in Soedan of Algerije. De term *djihad* in het Westen met 'heilige oorlog' vertaald, beoogt althans volgens bepaalde fundamentalistische stromingen inderdaad 'oorlog'.

wederzijds beeld

Het is van belang in de situatie van vandaag de idealen van de een (moslim dan wel christen) niet met de werkelijkheid van de ander te vergelijken of omgekeerd. Wat in de eerste plaats zal moeten geschieden is het afbouwen van de wederzijdse vertekeningen.

Ook quasi-theologische beweringen zoals die aan te treffen zijn in het zojuist verschenen boek van Hanna Kohlbrugge *De Islam aan de deur. Op zoek naar een antwoord* waarin de hele Islam als doortrokken door haat wordt gezien: 'De haat van de aanbidders van de macht tegenover de God van de liefde' (...) Zij noemt de Islam een gezwel; als het niet wordt weggesneden, dan breidt het zich uit.

Kort na de 11e september zei een geleerde in zijn inaugurele op vrijdag volgende op de dinsdag van de 11de september: 'De profeet Mohammed heeft Mekka met geweld veroverd'. De voor de hand liggende conclusie zou dan kunnen zijn: Bin Laden heeft het van niemand vreemd. Maar een dergelijke 'theologie' is niet de weg om te bewandelen. De duivel van het terrorisme wordt niet uitgebannen door de Beëlzebul van het anti-islamisme.

Wat die verovering van Mekka door de profeet Mohammed in het jaar 630 betreft, er vielen inderdaad enkele doden. De profeet Mohammed wordt echter na die verovering getuige de Koran nadrukkelijk opgeroepen om vergeving te vragen. Met andere woorden: de profeet Mohammed was zich wel degelijk bewust van de ambivalentie van het gebruik van

macht en hoe snel de mens zich dan schuldig maakt.

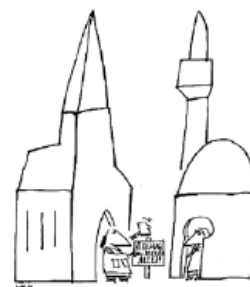
'Djihad'

Zoals christenen zullen willen verdedigen dat kruistochten niet de zuivere uitingen zijn van het christelijk geloof, zo zullen moslims iets dergelijks willen stellen van die 'heilige oorlog'. Het woord *djihad* dat de Taliban of wie dan ook verder in de mond neemt, is een verloochening van de Islam, zoals de *kruistocht* in strijd is met het christendom. *Djihad* betekent 'heilig' noch 'oorlog'. *Islam* staat voor en betekent *vrede*: salam = shalom. Voor de 'doorsnee' *Islam* is *djihad* nimmer één van de (vijf) zuilen van de Islam geworden die fundamentalistische moslims als hoeksteen van hun identiteit beschouwen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen een grote en kleine '*djihad*' = inspanning. De kleine *djihad* is de gewapende strijd ter verdediging van geloof, lijf en goed, maar de grote *djihad* is de strijd die een ieder tegen zijn eigen verkeerde begeerten moet voeren. Het verschil tussen beide *djihad's* wordt goed aangegeven met het woord uit de Spreuken: 'Wie zichzelf overwint (grote *djihad*) is sterker dan die een stad inneemt (kleine *djihad*)' (Spreuken 16:32).

Anton Wessels is emeritus-hoogleraar Godsdienstwetenschap met bijzonder aandacht voor de Islam aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

gespreksvragen

in hoeverre wordt uw beeld van 'de Islam' bepaald door een 'christelijke bril'?
bemerkt u in uw omgeving toenemende spanningen tussen allochtonen en autochtonen? wat denkt u hieraan te kunnen doen?
benoem met elkaar bestaande vooroordelen t.a.v. moslims.

Een veilig gesprek met gebruik van de dialoogmethode

door Liedeke Vroom

In de gemeente/parochie is het minste wat we voor elkaar kunnen doen m.i. het scheppen van een veilige plaats om te praten en te denken over wat ons werkelijk raakt en beweegt. Wat geloven we van harte, wat hopen we met grote of kleine kracht, waar zetten we ons voor in en waarbij willen we ons betrokken weten? En wat is onze persoonlijke motivatie?

Er zijn wel wat hulpmiddelen om zo'n veilig gesprek mogelijk te maken:

- Het uitstellen van een oordeel of interpretatie. Dat wil zeggen: probeer als je luistert je het gevoel en de motivaties van de ander eigen te maken.
- Probeer je al luisterend bewust te worden van je eigen oordelen, vooroordelen en vanzelfsprekenschappen. Zet deze vervolgens even opzij.

- Luister actief en nieuwsgierig: welke waarheid, welke visie geldt voor de ander die aan het woord is?
- Stel vragen om nog verder door te dringen in de gedachten van de ander, en om te horen of je hem/haar goed hebt begrepen.

Behalve deze inhoudelijke zijn er ook meer zakelijke hulpmiddelen:

- Het is belangrijk zo'n (geloofs-)gesprek te houden in een prettige en rustige ruimte.
- Maak afspraken over de taak van de gespreksleiding en over de tijdsduur, over de gewenste sfeer van respect en over wie wanneer het woord kan nemen, enzovoort.

Op deze manier kan iedereen medeverantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van het gesprek.

Liedeke Vroom geeft trainingen in (geweldloze) communicatie en conflictbeheersing

Guus Kuyser. Reactie van een tegendraadse schrijver

De redactie van dit blad heeft het artikel van Abraham Joshua Heschel ook voorgelegd aan Guus Kuijser. Hij is in Nederland een bekende kinderboekenschrijver, maar begeeft zich ook op andere gebieden. Zo schreef hij onlangs een boek met de opvallende titel: "Hoe een klein rotgodje God vermoordde".

Kuijser, die zelf ongelovig is, tekent daarin fel protest aan tegen de misvorming van wat geloof eigenlijk zou moeten zijn: een bron van positieve inspiratie, gericht op vrede en gerechtigheid. Al te vaak wordt deze bron van inspiratie vertroebeld en bedorven door kleine zg. "rotgodjes", beelden van God die een volledige vertekening zijn waar God eigenlijk voor staat. Deze "rotgodjes" voeden onderdrukking en onrecht, geweld en terreur.

Kan een ongelovig mens een pleidooi voeren voor een z.i. zuiver geloof? Volgens Kuyser kan dat heel goed. Zoals iemand die geen christen is het heel belangrijk vindt dat de Mattheüs Passion van J.S.Bach goed wordt uitgevoerd.

De redactie hoopte dat Guus Kuijser bereid zou zijn een bijdrage te leveren aan dit nummer dat gewijd is aan het thema "Godsdienst als tegenbeweging - over terrorisme en veiligheidsdenken"? Helaas wilde hij dat niet, maar zijn reactie is veelzeggend:

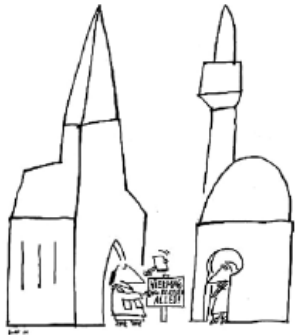
"Ik heb het artikel van Heschel gelezen en ik vind het een mooi stuk. Maar ik ben teveel atheïst om er anders dan met veel tegenspraak op te reageren. Ik voel er niet voor om met aardige gelovigen te kissebissen, en wat hij over onaardige gelovigen zegt lijkt me afdoende."

Piet Vliegenthart

A working paper for religious groups who want to resist violence actively. This paper has been created by the "Werkgroep Kerken" of "Kerk en Vrede". You will find articles and hints for reflection or developing activities. It shows a way to be a living, spiritual community in today's world. This International Volume reprints some articles published earlier in Vredesspiraal.

Using the dialogue-method

by Liedeke Vroom

First-t'-do in a spiritual community is to create a place where you can feel safe when discussing things that really matter with other people. What do we strongly believe in; what do we hope for, with greater or smaller strength? What is our commitment and in what way will we give of ourselves.

Some tools to make a safe conversation possible:

- Postpone your opinion or interpretation. Try when listening to meet the feelings and motives of the other person.
- When listening try to realise your own opinions, prejudice and easy assumptions. Postpone them for a while.
- Listen actively and curiously: what kind of truth, what vision has he or she who is speaking?
- Allow your questions to penetrate deeper in the thoughts of the other person, and check if you heard him well and if you really understood.

Beside these there are other matters

Overcome Without violence

A working paper for religious groups who want to resist violence actively. This paper has been created by the "Werkgroep Kerken" of "Kerk en Vrede". You will find articles and hints for reflection or developing activities. It shows a way to be a living, spiritual community in today's world. This International Volume reprints some articles published earlier in Vredesspiraal.

of practical importance:

- These discussions on beliefs should be held in a pleasant and quiet place.
- Make an agreement on the task of the leadership; about how long the discussion will take; also about establishing a respectful atmosphere and so on.

In this manner everyone can be made responsible for the quality of the conversation.

by Lydeke Vroom (Lydeke teaches non violent communication skills and conflict control)

Religion and violence.

by Anton Wessels

After September 11th there was a lot of discussion on the relationship between Islam and violence, and in general a connection between violence and religions. Did not religions evoke sacred wars and crusades? Osama bin Laden was using the word *djihād*; while president George Bush referred to his mission as a *crusade*.

History.

It is wrong to speak easily of the 'clash of civilisations,' especially between 'christian-western' and 'islamic-eastern' societies. White, western people should realize how much violence they have been involved in throughout history. Against the indigenous Indians of Northern America and slavery and slave trade of black people. England for dumping prisoners in Australia, of which caused submission and in fact was the undoing of Aborigines. And six million Jews were killed during the 20th century alone.

After september 11th The World Council of Churches' Secretary General Konrad Raiser wrote a letter to Mr. Kofy Annan, UN secretary

General, in which he referred to the Decade to overcome violence installed by the WCC. He stated sincerely, 'Christians contributed often to the structure of a society of violence.' One can likewise give some examples of Islam using violence in the name of Allah. Nowadays several islamic movements call for violence and use it, e.g. in Sudan or Algeria. *Djihād* in western languages translates as 'sacred war', and aims at 'war' at least according to some fundamentalist groups.

Viewing one another.

It is important in today's situation not to compare (Islamic or Christian) idealistic goals with the reality of your neighbour or vice versa. First of all, one should take away all reciprocal misconstructions. Quasi-theological statements as well, as you find them in the book of Hanna Kohlbrugge *De Islam aan de deur. Op zoek naar een antwoord*. In this book Islam is seen as totally soaked with hatred. You can read a sentence there like, 'The hatred of the worshippers of power facing the God of love.' The author calls Islam an ulcer: if not cut out it will spread out.

Shortly after September 11th a scientist said in his inaugural: 'The Prophet Mohammad conquered Mekka by force.' His suggestion might have been that Bin Laden learned his way of using violence from him. Such a

theology is not the proper way to go. The devil of terrorism can not be thrown out with the Beëlzebub of anti-islamism.

As for Mohammad conquering Mekka in 630, there were indeed some casualties. The Prophet is, according to the Quran, emphatically called to ask for forgiveness after the victory. In other words, The Prophet was aware of the ambivalence in using power and how quickly one makes himself guilty.

'Djihād'

Christians will state that Medieval crusades are not genuine representations of the Christian faith. Likewise, Muslims will say the same about their 'sacred war.' *Djihād*, as Taliban or anyone else uses it, is a denial of Islam. *Djihād* does not mean 'sacred' nor 'war.' *Islam* means at the deepest level *peace*: *salam* = *shalom*. In mainstream Islam, *djihād* has never been one of the Five Pillars of Islam, which are seen by fundamentalist Muslims as the cornerstone of their identity. In Islam there is a difference between a big and a small '*djihād*' = effort. The small *djihād* being the armed struggle in defending faith, life and goods; the big *djihād* being the struggle anyone has in order to control his wrongful desires. The difference between the two is very well presented in Proverbs (16:32): 'He that ruleth his spirit is better than he that taketh a city' (King James Authorized version).

Anton Wessels is emeritus professor science of religion with special interest on Islam at Amsterdam Vrije Universiteit.

To discuss:

How about you looking through 'Christian glasses' at 'Islam'?

Do you notice in your environs growing tensions between migrants and autochthonous people? What do you think you can do about it?

Name some prejudices towards Muslims.

Guus Kuyjer: answer by a protesting author

Editors of The Vredesspiraal asked the dutch writer Guus Kuyjer to comment on the Abraham Joshua Heschel article as well. He is a well known writer of books for the youth, but he has many other fields of interest. Recently he wrote "Hoe een klein 'rotgodje' God vermoordde" (How a little fake God killed God). Kuyjer, who himself is a non believer, protests in it vehemently against the disfigurement of what faith is meant to be: a source of positive inspiration, in perspective of peace and justice. Too often this source of inspiration is polluted and made turbid by small so called "rotgodjes", images of God which totally disfigure what God is standing for. These "rotgodjes" nourish oppression, injustice, violence and terrorism.

Can a non believer make a plea for what he sees as a pure faith? According to Kuyjer it is very well possible. F.e. A non christian who finds it very important that the St. Matthew Passion by J.S. Bach is performed properly.

Editors of Vredesspiraal hoped that Guus Kuyjer would be so kind to contribute to this volume dedicated to the theme "Religion as a countermovement – about terrorism and safety vision". Alas he would not. But his reaction tells us a lot:

"I read the Heschel article and I find it a nice piece of work. I myself am too much an atheist to react in a different way than strongly opposing. I don't like any foolery with nice religious people, and what Heschels says on not so nice religious people that settles it in my opinion."

By Piet Vliegthart